СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 242. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок ,18-го жовтня 1937. VOL. XLV. No. 242. Jersey City, N. J., Monday, October 18, 1937. THREE CENTS

РУЗВЕЛТ ЗА ЗДЕРЖАННЯ ВІЙНИ В КИТАЮ ДОРОГОЮ ПОРОЗУМІННЯ

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — У розмові з представниками преси в своїй приватній палаті президент Рузвелт заявив на запит одного ґазетяра, що він справді робить заходи до закінчення війни Японії в Китаю. В тій цили він старається довести до переговорів між тими державами. Він додав, що Злучені Держави радо вислалиб своїх представників на таку конференцію.

Коли його спиталися, що він думає про донесення, що Ватикан помагає Японії воювати Китаї, президент, замісць відповіди, запитався, чи це донесення правдиве.

МАЮТЬ ПРЕДЛОЖИТИ ПОДАТКОВИЙ ПРОЄКТ НА СЕСІЇ КОНҐРЕСУ.

ВАШИНҐТОН. — Хоч президент Рузвелт не говорив у своїй вівтірковій промові, що надзвичайна сесія конґресу буде мати до вирішення податковий закон, сенатор МекКелар, визначний член сенатського комітету для видатків, заповідає внесення нового податкового проєкту. Уряд, видно, збирався предложити такий проєкт аж на сесії в наступнім році.

КОМІТЕТ ПРОМИСЛОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ ЗА ПОРОЗУМІННЯ З ФЕДЕРАЦІЄЮ.

АТЛЕНТИК СИТІ (Ню Джерзі). — Не зважаючи на те, що на конвенції Американської Федерації Праці Вилйем Ґрін, предсідник Федерації, виступав з гострими закидами проти Комітету Промислової Орґанізації, Комітет іменував комітет для переговорів з представниками Американської Федерації Праці. Ці переговори мають початись у Вашинґтоні 25-го жовтня цього року.

УРЯД ПРОМОВЛЯЄ ДО КРАЇВ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ.

ВАШИНҐТОН. — Федеральний уряд почав у пятницю серію радіових ґрограм, що звертаються специяльно до краів латинської Америки. Програми влаштовується заходами Панамериканської Юнії.

Першу промову в цій серії виголосив секретар стейту, Кордел Гол, закликаючи краї латинської Америки пізнатися ближче зо Злученими Державами й кооперувати з ними.

АМЕРИКАНСЬКІ ЗБРОЄННЯ.

СІЕТЛ (Вашинґтон). — Тут пробовано найбільший військовий літак, котрий замовлено для американської фльоти. „Літаюча фортеця" (так називають ці великани на крилах) піднялася легко в повітря без довшого розгону.

ВІДҐУКИ СПРАВИ ГАВПТМАНА.

ВАШИНҐТОН. — Нюйорський адвокат Самуел Лейбовиц пізвав у суд паню Евеліну Волш МекЛін за суму 15,000 долярів, котра, як він каже, належиться йому за оборону Ріхарда Бруна Ґавптмана, німецького столяра, що згинув на електричнім кріслі, засуджений за викрадення й убиття дитини летуна Чарлза Линдберґа. Позовник каже, що пані МекЛін наняла його боронити Гавптмана, бо, мовляв, вона хотіла розвязати цю важну карну справу.

ПОХОРОНИЛИ „ПУБЛИЧНОГО ВОРОГА Ч. 1" ЯК БІДАКА.

БАНҐОР (Мейн). — У відокремленій частині цвинтаря Мавнт Говп похоронено Ал Брейдія, відомого на всю Америку бандита, званого „публичним ворогом ч. 1", котрий згинув недавно в цьому місті від куль поліції. При ньому і його товаришах знайдено готівкою коло $10,000, але ці гроші віддано прокураторії, а Ал Брейдія похоронено як людину, яку хоронять публичним коштом. На попохороні не було нікого. На гробі не поставлено ніякого знаку.

НЕ ВІЛЬНО ПРОЗИВАТИ СТРАЙКОЛОМІВ.

НЮ ЙОРК. — Перед міський суд у дільниці Бей Ридж поставлено трьох страйкуючих робітників ґазети „Бруклин Дейлі Іґл", котрих арештовано за те, що вони, стрінувши на вулиці нестрайкуючих робітників, що йшли до роботи, кричали за ними: „скеби". Суддя визначив на справу термін на день 26-го жовтня.

ВИКІНЧУЮТЬ НОВИЙ ТУНЕЛЬ ДЛЯ АВТ ПОПІД ГУДСОН.

НЮ ЙОРК. — Новий автовий тунель з Ню Йорку до Ню Джерзі попід ріку Гудсон буде відкритий врочисто 21. грудня.

Тунель веде з перехрестя 39-тої вулиці й 10-тої Евеню в Менгетені до Вігокена, Ню Джерзі. Має 8,218 стіп довжини. Коштував коло 74 міліони долярів.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Отсим подаємо до відома, що головний рекордовий секретар Д. Галичин буде присутній та говоритиме на наступних зборах і імпрезах членів Українського Народного Союзу:

Chicago, Ill., у четвер, 21-го жовтня, на орґанізаційних зборах урядників і членів усіх відділів У. Н. Союзу з міста Шікаґа й околиці, які відбудуться у 7-мій годині ввечір на Нортсайд під ч. 2408 Вест Шікаґо евеню.

Windsor, Ont., в пятницю, 22-го жовтня, на загальних зборах місцевих громадян у справі оснування Союзового відділу.

Ditroit, Mich., в суботу, 23-го жовтня, на зборах урядників усіх відділів У. Н. Союзу з Дітройт і Гемтремк, у годині 3-тій пополудні, в парохіяльній галі при вул. Кліперд і Едвард. У 7-мій годині ввечір відбудуться в тій самій галі орґанізаційні збори всіх Союзовців з Дітройт і Гемтремк.

Cleveland, O., в неділю, 24-го жовтня, на посвяченні прапорів 102 У. Н. Союзу.

Обовязком кожного урядника й члена У. Н. Союзу з вище поданих місцевостей є бути конечно присутніми на дотичних зборах.

Головна канцелярія У. Н. Союзу.

ВТРАТА ЗОРУ ВІД БЛИСКАВИЦІ.

Минулої середи 20-літня Дженета Пепин у місті Квібеку, Канада, вийшла до вікна, щоб його закрити, бо збиралося на дощ. У тій хвилі недалеко, від неї вдарив грім і дівчина впала на землю з криком. Як її привели до памяти, вона заявила, що має сильні болі голови й не бачить. Д-р Лявуа, що взявся її лікувати, каже, що її очам нічого не сталося, а вона не бачить наслідком удару небувалої події на її ум. Він певний, що йому незадовго вдасться вилікувати дівчину й з болю голови й із сліпоти.

ВОРОШИЛОВ РОЗВОДИТЬСЯ.

З Москви повідомляють, що совєтський комісар військових справ, маршал Ворошилов, розвівся зо своєю жінкою Анною Михайловною. Справа тяглася поверх рік. Пані Ворошилова не хотіла згодитись на розвід і апелювала до партійних судів. На днях Ворошилов женится з 22-літньою гарною дівчиною, бувшою танцюристкою московської опери, підпорою прімабалеріни Семйонової, жінки Карахана та приятельки Сталіна.

БЕЗБОЖНИКИ ПРОТИ СТАЛІНА.

Як повідомляють з Риґи, Сталін рішив розвязати союз безбожників у Совєтах, тому, що в цій орґанізації викрило ҐПУ протисталінівські ґрупи. Всіх провідників безбожницького руху арештували не тільки в Москві, але й на провінції. Слідство викрило, що союз безбожників управляв протисталінівську пропаґанду також в Україні та на Далекому Сході. Членів президії союзу безбожників перевезли аґенти ҐПУ до вязниці на Лубянці.

ВАТАГА, ЩО ОКРАДАЛА ЗАЛІЗНИЦІ.

На залізничій лінії між Ростовом і Нахічевом викрили злодійську ватагу, що окрадала товарові потяги. Втрати, які вони спричинили, доходять до 5 міліонів рублів.

МАЙНО, ЯКЕ ЗРОСЛО З ПРИЧИНИ НЕДОСТАЧІ ДРІБНИХ.

Один старий книговод великого банку в Копенгаґені обчислив приходи, які мала його установа тільки тому, що іноді неставало дрібних до здачі. За рік такі дрібні, яких каса не моґла виплатити, давали суму 15,000 корон. За час його 30-літньої праці в згаданій установі ця сума зросла до 450,000 корон. Книговод заявив, що ця сума, яка повстала завдяки недостачі дрібних, дає змогу вибудувати новий банковий будинок. Дирекція банку заявила у звязку з тим, що, не зважаючи на приходи з недостачі дрібних, вона призначує кожного року великі суми на добродійні цілі, вирівнюючи таким чином приходи, добуті з дрібних.

ПРОПАЛО 34,800 ЗЛ.

Почтовий уряд в Освенцімі вислав до філії Банку Польського в Бєльську запльомбовану металеву скриньку з сумою 34,800 зл. у банкнотах. Дирекція банку одержала пересилку з ненарушеною пльомбою, але після відкриття стверджено брак цілої готівки. Про крадіж повідомлено негайно почтовий уряд в Освенцімі, який перевів у себе при помочі поліції доходження та перевів пробу пакування і пльомбування грошевих посилок. Остаточно арештовано одного нижчого почтового службовика.

КАРА ЗА СЛУХАННЯ МОСКОВСЬКОГО РАДІЯ.

В Рамбурґу засудили трьох чоловіків і одну жінку за слухання комунікантів московського радія. Головний обвинувачений Петро Бух дістав 6 літ вязниці, дальші обвинувачені: Новак 2 роки, Кох 1 рік, а його жінка 21 місяців вязниці.

МЕДВІДЬ РОЗДЕР ХЛОПЦЯ.

Сталося це в зоольоґічному городі в парку „Зьрудліска" під Лодзею, де міститься зоольоґічний город. Медвідь, що знаходився у клітці, кинувся крізь крати на 9-літнього хлопця. Притягнувши хлопця до крати, покалічив його тяжко на голові й обох руках. Хлопця перевезли до шпиталю, де він незабаром помер.

КЛОПІТ З МОСКОВСЬКИМ ГОДИННИКОМ.

У звязку з близьким святкуванням 20-ліття большевицької революції московські часописи порушили знову питання про славнозвісний годинник на Спаській Брамі в Москві, який перед революцією що півгодини виґравав молитву „Коль славен". Ленін, почувши цю музику, наказав переробити годинник, щоб він грав Інтернаціонал. Большевицькі майстри негайно взялися до праці, але вже 15 років не можуть викінчити її, бо годинник, хоч і грає Інтернаціонал, то дуже подібний до молитви, збиваючися часом на стару мельодію. Тому, що в Москві почали кружляти дивні поголоски про упертий годинник, який не хоче грати Інтернаціоналу, совєтський уряд наказав дати старий механізм до музею, а на вежі помістити новий, замовлений у Празі, який справно грав би революційний гимн. Але через спізнення цього рішення не знати, чи механізм встигнуть поставити, чи Спаська вежа всетаки буде вперто мовчати і в часі ювилею.

ГЛУХИЙ СКРИПАЧ.

„Сенсаційною" особою паризької хроніки є російський скрипач Борис Ґоломба (?). На початку революції він виїхав із батьками в Париж і тут почав у консерваторії брати лекції на скрипці. Але тому, що підчас московських морозів відморозив собі вуха, щораз важче було йому грати і за якийсь час він стратив зовсім слух. Покинувши консерваторію, він грав тільки для себе, для власної приемности. І хоч не чув нічого, дійшов до такого мистецтва, що став мистцем. Він дає тепер концерти, які мають величезний успіх. Учені та лікарі займаються ним як рідким феноменом.

ПІД НОГАМИ БИКА.

В селі Котуні, сідлецького повіту, на Бронислава Рипля, що пас на полі корову, напав бик. Розярений звір звалив його на землю і так потоптав, що нутрощі вийшли наверх. Рипля в безнадійному стані відставили до шпиталю.

„ПРАВДА" ПРОТИ УКРАЇНСЬКОГО СЛОВНИКА

МОСКВА. — Московська „Правда" з 4 жовтня ц. р. виступає проти „українських націоналістів" і закидає їм тенденції до „відірвання української культури від братерської російської культури". Атака „Правди" вимірена в першу чергу проти авторів українського словника, м. ін. Хвилі, за вичищування української мови з московських слів. „Правда" обвинувачує у піддержці цього „національного ухилу" бувшого голову народніх комісарів, Любченка, що недавно поповнив самогубство. Вичищування москалізмів називає „Правда" зриванням тихих звязків між українською культурою й московською, освячених кількасот-літньою боротьбою з ворогами; звязків, відновлених та закріплених великою соціялістичною революцією". Словник української мови, що його „Правда" так гостро критикує, видала Українська Академія Наук у 1937 р.

ПРИСУДИ НА УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ.

КИЇВ. — Дня 19 вересня запав присуд у процесі проти українських націоналістів у Білій Церкві. В присуді сказано, що „колишній завідувач земельного відділу, Снятненко, колишній старший аґроном земвідділу, Мисько, колишній старший аґроном озерянської МТС, Пастушенко, колишній старший ветеринарний лікар райземвідділу, Василенко, та колишній завідувач районної ветеринарної лікарні, Чернявський, були учасниками антирадянської буржуазно-націоналістичної, диверзійно-шкідницької орґанізації". Всіх їх засуджено на розстріл. Київські „Вісті" з 20 вересня ц. р. доносять, що 18 вересня запав присуд на смерть „проти контрреволюційної, шкідницької зграї", що орудувала в околиці Винниці. Засуджено на смерть: Гамбурга, Главецького та Плакс[illegible]ого.

„РАЙНЕКЕ ЛИС" ПО УКРАЇНСЬКИ.

КИЇВ. — У Києві вийшов з друку переклад М. Рильського відомої поеми німецького поета Ґетого під заг. „Райнеке Лис", з ілюстрацією Кавльбаха. Як відомо, Іван Франко написав анальоґічну до цеї німецької поеми прекрасну українську поему „Лис Микита".

РОЗСТРІЛИ У СОВЄТСЬКОМУ СОЮЗІ.

МОСКВА. — Впродовж одного дня, 14 жовтня ц. р., совєтські власті застрілили 30 осіб за здогадний саботаж, шпигунство і націоналізм.

ЖИДІВСЬКИЙ СТРАЙК У ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — Наступного вівтірка всі жиди в Польщі виступлять на страйк, щоб дати моральну піддержку жидівським студентам, які страйкують проти впровадження „ґета" в польських високих школах. Зазив до страйку, підписаний усіми жидівськими політичними партіями, говорить, що призначування спеціяльних лавок для жидів у високих школах і відгороджування їх від решти студентів противиться польській конституції. Кажуть, що до страйку приступили теж українські студенти, що студіюють у виленському університеті.

ВАТИКАН ЗАПЕРЕЧУЄ ПОГОЛОСКИ, НАЧЕБ ВІН ПОМАГАВ ЯПОНЦЯМ.

ВАТИКАН. — Ватиканська пресова аґенція оголосила офіційний комунікат католицької церковної влади, в якім заперечує поголоски, начебто Ватикан видав розпорядок провідникам католицької церкви в Китаю, щоб вони помагали Японії з огляду на те, що вона поборює комунізм у Китаю. Ці поголоски аґенція називає звичайною видумкою.

ДОМАҐАЄТЬСЯ ТРУСУ В СОВЄТСЬКІЙ АМБАСАДІ.

ПАРИЖ. — Жінка схопленого недавно російського ґенерала Мілера внесла до французьких властей подання в якому домаґається переведення трусу в совєтській амбасаді в Парижі. Вона говорить, що всі сліди вказують, що схоплення доконали аґенти ҐПУ на приказ місцевої совєтської амбасади. Французька влада відмовляється це зробити на основі міжнароднього права, яке надає будинкам чужих амбасад право екстериторіяльности.

НА ЕСПАНСЬКОМУ ФРОНТІ.

ЕНДАЄ. — Війська ґенерала Франка поробили поважні поступи вперед на хіхонському фронті. Вони захопили кілька важних стратеґічних пунктів. Астурійський уряд перед тим наступом утік до Франції. Це беруть за знак, що північно-західній фронт буде небавом цілком зліквідований у користь ґен. Франка. Революційні літаки бомбардували Картаґену, Барсельону і Валенсію. Червоний валенський уряд збирається також перенестись десь ближче до французької границі.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
[illegible] newspaper published daily except Sundays and Holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РОБІТНИЧІ СВАРИ

У той час, як президент Рузвелт скликає надзвичайну сесію конґресу та між найважнішими справами, котрі мають бути полагоджені на цій сесії, ставить закони про мінімальну заплату та максимальну довжину праці, закони, для ухвалення котрих треба буде певно рішального голосу обєднаного робітництва, в Америці відбувалися дві конференції робітничих юній, з котрих кожна підносить претенсії, що вона повинна представляти загал зорганізованого робітництва в Америці.

У Денвері, в стейті Колорадо, відбувалася конвенція Американської Федерації Праці, старого союзу робітничих юній, а рівночасно в Атлентик Сіти, Ню Джерзі, велася конференція Комітету Промислової Орґанізації, що не так давно почав обєднувати робітничі юнії, зорґанізовані на основі засади приналежности всіх робітників одного промислу до одної юнії. Ця засада противиться засаді орґанізації робітників кожного звання в окрему юнію, засаді, котрої придержувалася звичайно (одначе не в усіх випадках) Американська Федерація Праці. За цю ріжницю пішла боротьба між двома ґрупами юній, і на конвенції Американської Федерації Праці в Денвері розігравалася чергова дія цеї цікавої драми.

Вилїєм Ґрін, предсідник Американської Федерації Праці, котрий проявляв усе мало войовничости проти природних ворогів робітників, показав багато войовничости проти конкуренційної орґанізації робітничих юній і зажадав від конвенції потвердження своєї аґресивної політики супроти Комітету, себто політики ставлення проти кожної юнії Комітету Промислової Орґанізації конкуренційної юнії Федерації Праці.

Комітет Промислової Орґанізації предложив був конвенції Федерації Праці проект спільних переговорів у ціли злиття американського юнійного руху назад в одну цілість, але конвенція Федерації Праці цю пропозицію відкинула, бо, мовляв, вона непрактична, а зате запропонувала інший плян переговорів, з котрого видно, що Федерація Праці хотілаб затягнути юнії Комітету Промислової Орґанізації назад до Федерації Праці на таких умовах, які Федерація Праці їм подиктує. До того на конференції Федерації Праці й Ґрін, предсідник Федерації, й інші урядники й делеґати дозволяли собі на такі гострі вискази проти провідників Комітету, що це певно не може причинитися до затертя ріжниць між орґанізаціями й злуки їх в одну.

Всетаки такої злуки треба. Розеднані юнії, конкуруючи з собою, лаючи себе взаємно, можуть тільки себе ослабляти, коли вони повинні себе скріпляти. Колиж до того урядники обох зверхних тіл, йдучи за старим політиканським звичаєм, пічнуть іще один одного лаяти, не рахуючися, як звичайно, зо словами, то цим вони дадуть зброю в руки ворогів і, замісць ослабляти спільного ворога, будуть ослабляти один одного, себто тих, котрих вони повинні скріпляти.

ЕСПАНІЗАЦІЯ ПОЛЬЩІ

Навіть песимісти серед поляків не припускали, що події в Річи Посполитій підуть таким темпом, яким вони пішли кілька останніх місяців.

Табор „народового зеднočення" (ОЗОН), як показалося, нікого не зеднав. Він поволі виродився в старе ББ, до якого належали ті, — переважно офіційні ґрупи — яким тяжко було не належати. Серед польської суспільности він не скаптував ні одної ґрупи. Яскраво вороже поставилися „ен-деки", таксамо ППС, таксамо людовці, які на всі залицянки відповіли відомими розрухами.

Загнане в сліпу вулицю, позбавлене всяких прав свобідного політичного життя, **польське партійництво — занархізувалося.** Відбувається похід соціялістичної молоді вулицями Варшави — ендеки кидають бомбу, що ранила, лекше і тяжче, до двох десятків осіб. Збройні напади на жидів не устають. Підземні ОНР-овці („обуз національної революції" — ендецька молодь) нападають на ОНР-івців леґалізованих, на їх орґан **АБЦ** і демолюють його до тла. Та сама ен-децька молодь демолює льокаль жидівського „Бунду". Не кажучи вже, що на селі йдуть правильні **бійки українців з осадниками.** Нарешті, поважні розрухи людовців.

Не дивно, що відповідальні чинники заметушилися; що на замку у Варшаві безнастанно відбуваються наради; що кабінет міністрів теж радить безнастанно над створеною ситуацією; що ОЗОН перегруповується; що в нім відбуваються поважні тертя; що преса бє на сполох і киче до порядку розбрикану польську вулицю; що „Газета Польска", півурядовий орґан, благає польські терористичні чинники схаменутися, бож — пише — коли не стримаємо терору між собою, то яким способом, яким моральним правом виступатимемо проти евентуальних терористичних актів зо сторони „врогів паньства" елементів"?

Що відповідають партії на цей заклик? Партії, особливо ен-деки і людовці, відповідають, що не вони „занархізували вулицю"; відповідають пригадкою Берестя, нападів на опозиційних послів з боку санаційної молоді, і домагаються привернення нормальних умовин політичного життя; кажуть, що там, де населенню не дають права вільно висловлювати свої думки, ані не вільно дискутувати про свої потреби; де нема свобідних виборів до сойму — там „вулиця" неминуче приходить до слова; там наступає еспанізація життя.

Для нас ця еспанізація має свої характеристичні наслідки. На терені, обнятім розрухами людовців (коли це був терен український з польською меншістю), ця меншість зачинає горнутись до... українців. Є випадки переходу на ґреко-католицтво. Є випадки, що місцеві селяни-поляки на питання, чи вони поляки, відповідають: „Не, ми сом мозури"...

А ось, наприклад, лист одного поляка з теренів, обнятих розрухами людовців, уміщений у **„Мислі Польской"** (ч. 18 ц. р.): „Українцям і жидам то радість. Робили, кажуть, страйк (людовці), щоб нас виголодити, а тепер клячать і благають про милосердя, цілують нас в..." Смутно, дуже смутно, але правдиво. При чім нищать і майно „винуватих". Як міркую з тихих помруків, „недобитки" аж тепер підуть наліво, а в мішаних околицях — на „українців римської віри". Вір мені, що як і я тепер, не зважаючи на мою невтральність, дістану буків від „своїх", повертаюсь на лоно українців - русинів, до яких належала моя бабуся, і зачну вживати тої мови, якої мене мати в дитинстві вчила. Тепер хіба мене зрозумієш"...

Цей лист якогось свого приятеля „Стаха", очевидно з обуренням, друкує газета. Але який він симптоматичний! Він свідчить взагалі, що „своя" влада не імпонує вже. А з власного досвіду у Великій Україні знаємо, куди це може завести.

Ті, що беруться порядкувати нашим життям, що його укладають „для нас, без нас", не потрапили виказатися, що мають до того моральне право й орґанізаційний ґеній. Якраз навпаки.

Біль наче джерело... чим більше його здавлювати, тим сильніше кипить і вибухає. — **(Кармен Сільва).**

ЗАГРОЗЛИВЕ ПОЛОЖЕННЯ НАШОГО ШКІЛЬНИЦТВА

(Надіслане з краю).

В останніх місяцях ц. р. появилося багато алярмуючих статтей про загрозливий стан нашого шкільництва в Старому Краю. Справа стала голосною і зацікавила й польський журналістичний світ. З того приводу один польський журналіст, Бохеньскі (див.: „Політика" з 10. IX. ц. р., ч. 23), подає суму статистику наших вселюдних шкіл у таких цифрах: Українці (в Галичині) мали в 1911—12 році 2,418 шкіл, у 1924—25 р. тільки 2,176, а в 1930—31 р. ледви 135 шкіл. Зате польських шкіл було в 1911—12 р. лише 1,511, у 1924—25 р. 2,598, у 1930—31 р. 2,663 і 1,919 утраквістичних шкіл, що є фактично польськими школами. Поминувши ріжні прилюдні заклики нашого громадянства творити свої школи Р. Ш., щоб вийти з загрозливого положення, звернім увагу на страшні цифри наших шкіл, подані в додатку громадянином чужої народности, які є показником упадку наших шкіл.

На **8 мілионів** українського населення **мати лише 135 шкіл** — це страшний стан! Справа виховання молодого покоління стає така пекуча, що нею повинен зацікавитися наш свідомий загал по всіх закутинах земської кулі. На цю тему повинні появитися в наших щоденниках і журналах дискусійні статті, а вслід за тим вплинути масові жертви на школи Р. Ш., які могли б лихо направити. На мою думку, ми повинні створити фонд на цілі рідної культури і виховання і по черзі піддержати матеріяльно кожну закутину, а принаймні бодай осередки кожної округи, яка потребує помочі для виховання молодого покоління. Такі національно-культурні фортеці повинні бути бодай по всіх містах і містечках нашої землі. Повинні повстати вселюдні, промислові, торговельні і всякі середні школи Р. Ш., і ми всі, де ми не жилиб, мусимо їх створити. Це нам наказує страшна загрозлива хвиля. Ця справа не лише нашої народньої чести, але існування. **Це справа; бути — чи не бути.**

Може дехто не прикладає великої ваги до наших шкіл, а зокрема вселюдних. Хто так думає, той дуже помиляється. В Польщі існує закон, який замикає доступ до ремесла і студій у середніх школах усім тим, що не мають скінченої 7. кляси вселюдної школи.

В Галичині по наших селах існують одноклясові і двоклясові, а в найліпшім випадку 4-клясові школи. Доступ до 7-клясової державної школи в місті для дітей із села є утруднений з браку місця і через незнання польської мови. На тій підставі доступ нашому населенню до ремесла й до середньої школи замкнений. Як такий стан потреває дальше, то ми лишимося з селянською верствою, по більшій части неграмотною. А з таким несвідомим елементом годі прямувати до творення власної держави.

Перед світовою війною давало наше населення загалом менш-більш коло 1% інтеліґенції і ремісників. Цей відсоток зовсім невдоволяючий Колиж зробимо порівняння який відсоток тепер студіює або вчиться ремесла польської жидівської і нашої молоді, то нас страх огортає. Виходить що поляків студіює і вчиться ремесла яких 10%, жидів 20% а в нас відсоток хитається від 0—1%. Чи з цього виходить, що ми може нездала нація? Ні! Є в нас таланти, може й більші як в інших, але вони **марнуються** по селах через злидні. Хоч деякі пориваються серед тяжких перешкод на дальші студії або йдуть до ремесла в місто, то там через біду й нужду заломлюються, як то кажуть, „серед дороги". Одні, не скінчивши науки, вертаються на село і стаються посміховищем свого сільського окруження, інші через кількалітню голодівку набираються сухіт і йдуть передчасно в могилу, а ще інші, хиткі характером, ідуть чужим на службу за шматок хліба — стаються ренеґатами. Чи сяк чи так — хісна нам нема. А нація без своєї інтеліґенції — це тулуб без голови.

Ми тепер у страшнішому положенні, як були до світової війни. Передше бодай священики й урядники посилали дітей до школи. Тепер маємо священиків целебсів (нежонатих), а урядників майже вже не маємо. Такий стан не сміє довше тревати. Ми мусимо сказати рішучо, і то ще сьогодні: Ні!

Нехай же черговими такими культурними станицями будуть іще цього року ці міста в Старім Краю, які найскорще помочі потребують. Це **Чортків і Заліщики.**

Чортків має ґімназію і лїцей, які містяться в жидівськім будинку. Цього року зачав будувати власний будинок і мусить його негайно скінчити, бо інакше стратить концесію. Фондів на будову вже нема, а будинок іще не скінчений. Сили повіту вже майже вичерпані. Отже доля існування ґімназії і лїцею в Чорткові буде залежати від жертвенности всього нашого громадянства.

Друге таке містечко — Заліщики, яке лежить над Дністром, на польсько-румунськім пограниччі. Заліщики є літниськовим осередком, польським Мераном, як їх називають. Через рік-річний наплив чужинців вони найбільше з галицьких містечок тратять постійно свій національний характер і є через те найбільш національно загрожені. Перед світовою війною донедавна була тут учительська семинарія, якої управителем був довший час наш письменник, бл. п. д-р Осип Маковей. Тепер замінено ту семинарію на польську ґімназію. Була тут і Українська Бурса, але знищила її війна. Семинарія і Бурса виховали сотки нашої селянської та робітничої молоді. **Нині нема в Заліщиках ніякої української школи, ані Бурси.** Повітовий Кружок „Рідної Школи" робить усякі зусилля, щоби побудувати будинок школи і Бурси Р. Ш., але праця йде черепашиним кроком вперед. Причина цього лежить у несвідомості широких мас і безрадному вбожестві населення. Місцева, зубожіла інтеліґенція, яку можна на пальцях почислити, не є всилі дати поважнішої жертви на будову. Своїх міліонерів не маємо, тож годі нам на їх поміч надіятися. Тому мусимо промовити до тих бідолахів, яких серце до Батьківщини ще палає любовю.

Звертаємося в першу чергу до **уроженців чортківської та заліщицької землі,** які повинні покласти собі за справу не лише народньої чести, але й особистого щастя, щоб на їх батьківській землі повстали святині науки, культурні станиці Р. Ш. в Чорткові й Заліщиках. Сила національної й культурної спільноти хай заставить нас усіх без винятку здвигнути спільними, хочби найдрібнішими жертвами будинки Р. Ш. в Чорткові і Заліщиках.

На будову ґімназії в Чорткові вплинуло вже кільканацять жертв з Америки й Канади.т На будову домівки Р. Ш. в Заліщиках зробив початок лиш один наш земляк зза океану, композитор проф. Михайло Гайворонський, за що йому належиться прилюдне спасибі. Хто другий піде його слідами?

Віримо, що ніхто не відкажеться від святої справи і дасть хочби й найдрібнішу жертву бодай на одну з цих важних інституцій. Імена всіх жертводавців будуть видніти в **„Золотій Пропамятній Книзі"** на памятку для наших будучих поколінь.

Отже здобудьмося всі на велике діло, яке дасться легко зробити спільними силами. Своєю масовою жертвенністю покажемо нашу внутрішню силу перед самими собою і перед цілим світом. Ми не дамо загинути нашому поколінню! Миж культурний народ! Ми вміємо цінити науку і любити свої діти!

Ласкаві жертви слати до „Обєднання", або на адреси: Кружок „Рідної Школи" (на руки д-ра Михайла Росляка, Чортків; Повітовий Кружок „Рідної Школи", Заліщики, ул. Собіского 20.

Р. Гр.

ВОВЧИЙ ЧОМБЕР З ҐОҐОДЗАМИ

(2)

Їх ноги були обтягнені величезними як шуфлі черевиками, з грубими на два пальці золями, густо понабиваними залізними цвяхами і клямрами.

Не треба було мати такого досвіду, який мали оба приятелі, щоби доміркуватися, що ті туристи, то міщухи з якихось дуже далеких від гір сторін, що вони в горах перший раз і про туристикку знали хіба з образців гумористичних ґазет.

— Кажу тобі, ті три туристи спіймаються на вовчий чомбер, — шепнув Дарнівський, затираючи руки.

Надбігла Малання, вхопила карту зі стола приятелів, поклала на столі туристів і спиталась:

— Що панове прикажуть?

— Та нехай вперед висапаємося! — гукнув низький товстий панок і хустиною вахлював своє червоне як рак повне лице.

— Дай сюди! — сказав, голосно приказуючи високий, кремезний панок по другім боці стола.

Кельнерка взяла карту, обійшла стіл і подала високому, питаючись:

— Що панове пють?

— Три чвертки червоного! — сказав гостро високий.

Коли Малання відійшла, туристи стали радити, що їсти. З зупи рішилися зрезиґнувати. Балакаючи про мясо, всі три були тої гадки, що як вони вже в глибоких диких горах, то повинні їсти тільки дичину, і то великогірську.

— Волове, телятину, свинину, курята, качки, гуси, маємо в місті. Аж обридло! — сказав задиханий грубий з червоним лицем.

— Очевидно, що треба викушати щось таке, чого в місті не дістанете, — додав третій.

— До сто чортів! Слухайте! — гукнув той високий, кремезний з приказуючим голосом. Маємо щастя! Маємо те, що нам треба. На карті стоїть вовчий чомбер з ґоґодзами. Я собі замовлю вовчий чомбер!

— Вовчий чомбер? Чи це можливе? — спитав перший, дуже худий панок в окулярах.

Високий був великим чваньком. Він будьтоби знав увесь світ здовж і поперек; знав звичаї в кождій закутині міста. Коли знав, що його товариші чогось не розуміють, про щось не чули, то він верз несотворені нісенітниці тоном непомильного знавця - всезнайка, що учить незнайків. Коли худий в окулярах висказав свій сумнів, всезнайко сказав:

— Чому неможливе? Як би не було можливе, то не стояло би на карті.

Сказав це згори, повчальним тоном. Оба його товариші нахилилися над картою.

— Я ще не їв такого! — сказав малий дихавичний, покручуючи з невдоволенням головою.

— Не дивуюся! — сказав високий згірдно і з легковаженням. Хібаж ти вже був коли в горах? Тиж нині перший раз впхав свій ніс в гори! Тут ще неодно таке, про що ти ще не чув і мусиш щойно вчитися.

— Ну, ну, не чванися так і носа не дри так догори! — відгризся дихавичний. — Хіба ти також вже був коли в Карпатах? І ти тут перший раз!

— Що правда, також перший раз. Цього цілком не перечу. Та я скрізь, і тут дам собі сам раду, мій любий. Я свідомий того, що знаю край, людей і їх звичаї. Це мусите мені оба признати!

Ось так то цей чванько згори, брав своїх товаришів. Дарнівський, котрий на силу давив у собі сміх, наступав ногу товариша. Ціле його лице почервоніло, очи іскрилися злобою і злорадством. Малання принесла вино. Поставила перед кождим фляшчину і спиталась:

— Чи панове вже вибрали?

— Вже! — сказав той високий, все ще держачи карту в руці і звернувшися до кельнерки. — Мені принесіть, гарна дитино, вовчого чомбра з ґоґодзами. Та живо, бо я дуже зголоднів.

— Що? Що принести? — спиталась Малання.

— Гадаю, що я сказав досить голосно і виразно. Принесіть мені вовчого чомбра з ґоґодзами! — сказав панок голосно, поволи, сильно маркуючи кожне слово. — Чи тепер ви вже чули? Чи вже знаєте, що принести мені.

— Чи воно смачне? — спитав малий грубий.

— Чи то місцева, народня справа гуцулів — розпитував третій. — Як воно приправлене? Печене з байцу?

— Цього ми не маємо! — відповіла Малання коротко на всі три питання й не думаючи про їх зміст.

Гості при других столах нетерпеливилися, бо кельнерка вже задовго стояла при однім столі. Інші також були голодні. Тут і там стали стукати вилками об стіл, дзвонити в склянки.

— Іду, іду! — крикнула дівчина.

(Дальше буде).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Сиракюз, Н. Й. — До допису, поміщеного в числі 229, додати: громадяни Михайло Лобур, його дружина, як теж син, мешкають у Фултон, Н. Й., і там належать до тов. Запорозька Січ, від. 263 У. Н. Союзу. Їх син, п. Василь Лобур, покінчив науку в Освіґо, Н. Й., і є професором середніх шкіл.

Шукаєш самоти, сільської тишини, берегів моря, шпилів гір? Схоронися радше в самім собі, бо ніде не знайдеш більшого спокою .— **(Марк Аврелій).**

Літа наче дерева, не втікають, тож навіщо їх рахувати? — **(Вірменська приповідка).**

Прибрати свою хату в цвіти — це прибрати своє серце. — **(Арабська приповідка).**

Люди, як звірята.... великі зїдають малих, а малі колять великих. — **(Вольтер).**

З ДНЯ

СМЕРТОНОСНІ МАШИНИ.

Наука, ставши на послугах війни, зачинає поважно загрожувати людському родові. Десятки тисяч знавців працюють нині в укритті й напружують свій ум, щоб придумати якісь нові машини, або ґази, на знищення сотворіння, що зветься „чоловік". Якби думали так тяжко над тим, щоб вигубити щурі, миші, таргани, блощиці або воші, то певно що скоро ні одного представника з цих пород не осталосяб на нашій планеті. Але з чоловіком тяжча справа. Бо коли тільки одні знавці придумають, як убивати людей, інші знавці видумають способи, як їх оборонити.

Колись, як винайшли машиновий кріс, то люди говорили, що війна довго потревати не може, бо за кілька тижнів вигублять усіх людей. З олівцем у руці люди вираховували, що за кілька тижнів одна держава мусить знищити цілу армію другої держави. Бо одна куля з машинового кріса може прошити нараз сім людей. На мінуту машиновий кріс вистрілює 250 разів. Помножити це число через 7, буде 1,750 людей в одній мінуті. А за 24 години один машиновий кріс може теоретично вбити два і пів міліона людей. Коли взяти під увагу це, що більша держава має не один, але десятки тисяч машинових крісів, а також це, що крім *машинових* крісів вона *має* міліони звичайних крісів, а далі безліч усяких гармат — то тоді щойно можна собі уявити, що грозить нашій цивілізації! Так говорили „знавці" на передодні світової війни. Що з їх передбачень вийшло, ми самі добре знаємо.

Тепер подібно обчисляють з наступною війною; але замісць машинових крісів беруть нині в рахубу отруйні ґази. Кажуть, що одна держава винайшла такі страшно отруйні ґази, що дрібка цього ґазу може вбити ціле місто. Кілька таких дрібок — і готово...

Та ба, сотворіння, що зветься „чоловік", хоч любить інших убивати, то, з другого боку, любить дуже жити. І ось, коли одні знавці цеї людської породи придумують машини смерти, то другі придумують, як охоронятися. Проти скорострілів придумали бетонові окопи і підземні сховки; а проти ґазів придумують ґазові маски.

ПРИДУМУЮТЬ АВТОМАТИЧНУ ЗБРОЮ.

А тепер наука військового зброєння поступає ще дальше. Ось із Парижа доносять, що один французький інжинір, Р. Касель, придумав апарат, який у военних машинах готов зовсім заступити чоловіка. Цим апаратом можна буде здалека, при помочі радіових хвиль, керувати военними кораблями, повзами, гарматами, торпедами і тим подібним.

Колиб цей апарат впровадити в життя, то війна зовсім перестане бути жорстокою, а навіть набере великого чару. Бо тільки уявім собі:

Перед нами величезне бойове поле. По одному боці вишнурувалися ряди повзів одної держави, а по другому — другої. Ні на одних ні на других нема ні одного чоловіка, тільки автоматичні апарати. Але мотори в повзах проте гуркотять, пчихають і фицають задніми колесами, мов бутні, неспокійні коні. Вони очікують приказу свого пана, який сидить десь далеко, десятки, а може сотки миль у віддаленні і при помочі далековидних апаратів і радія контролює повзи. Нагло на однім повзі, що стоїть попереду і держить прапор, висунулась трубка і затрубіла до наступу. Рванулись повзи вперед. Це побачила ворожа лава і рушила собі. Ґук, тріск, дим, ламання зброї, зойк ранених повзів... За годину, дві, одна лава починає перемагати. На обличчі ворожих повзів жах, збентеження, деморалізація... Нагло знов трубка і знак до відвороту. Повзи задерли хвости й удирають, що тільки сили...

Десь за горою стоять гармати і лютяться: „Чого втікаєте, дурні? Ми вам звідсіль поможемо. Ви боягузи, зрадники народу", говорять вони. "Е, які ви мудрагелі!" — відповідають з досадою повзи. „Сховалися за горбок і звідси удають героїв. Підіть в отверте поле". Гармати, побачивши, що не жарт, стають самі навертати дишлі і починають собі що сили вдирати...

А на широкому морі туцкаються, наче стада баранів, бойові кораблі. Одному з боку звисають тельбухи. Він лементує „ес о ес". Йому на підмогу поспішає його приятель. Та він остерігає його: „Не рятуй мене, приятелю. Я вже пропав. Рятуй своє власне життя".

Хіба не гарна війна? Люди сиділиб собі здалека і в безпеці помножувалиб свою расу до безконечности.

ГАРНИЙ ЯПОНСЬКИЙ ЗВИЧАЙ.

В Японії є такий гарний звичай, що що року цариця і цар звертаються до своїх підданих, щоб вони старалися зложити короткий віршик на ту тему, що її подасть цар, або цариця. Це свого роду конкурс, у якому можуть брати участь найславніші поети і найнижчі фізичні робітники.

Цього року японська цариця на передодні японсько-китайської війни подала як тему до віршика „Біль матери, якої син пішов на війну". Кілька тижнів пізніше цар (мікадо) розписав конкурс на подібний віршик. Всі сподівалися, що тема буде якась героїчна, про посвяту за батьківщину і т. п. Та якеж було здивування всіх, коли прочитали, що тему для чергового віршика мікадо подав: „Ранок у городі".

Отож це є воля мікада, щоб усі його піддані, в яких є бодай дрібка поетичного таланту, застановлятися над тим, якби найкраще описати ранішне сонце, що спливаю над цвітучим городом.

В той сам час на китайському фронті шаліє війна. Тріскають бомби, падають трупи, серед них багато синів японського народу. А Японія застановляється над „ранком у городі"...

Хтось скаже: „королівська примха, глупота, брак патріотизму". Ні. Це не примха і не глупота, ні не брак патріотизму. Коротко це можна назвати: „духова рівновага". Коли люди занадто наслухаються про кров, про трупів, ранених, страхіття війни — їм треба хвилевої передишки, в якій вони моглиб відзискати рівновагу духа та скріпитися морально до дальшої боротьби.

ДО ВІДДІЛІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ В ШІКАҐО, ІЛЛ.

Шановні Урядники і Членство!

Як уже Вам відомо, повстав у Шікаґо з нагоди 40-літнього ювилею „Батька Союзу" в 1934 році Комітет Будови Дому У. Н. Союзу, що мав занятися збудуванням Союзового центра в Шікаґо. В цьому домі має зосереджуватися не тільки все орґанізаційне життя Союзових відділів, але й життя всієї української шікаґовської громади. Дім цей має не лише під сучасну, але й майбутню велику хвилю засвідчити про цей великий орґанізаційний подвиг старих українських Союзових ветеранів, що подбали про „рідну стріху" для грядучих Союзових рядів. Дім цей має бути тревалим памятником життя-буття вимираючих Союзових ветеранів-працівників. Бо треба, щоби по нас остався якийсь спомин!

Комітет Будови Дому У. Н. Союзу має вже поверх 1,000 долярів готівки на цю ціль.

Можна вже тепер поважно подумати про „його" місце, та можна вже купити площу, яку, як це звичайно буває, можна посвятити. І можна заложити угольний камінь і ще багато дечого іншого зробити. Але бажаємо:

Щоби всі відділи У. Н. Союзу в Шікаґо, без огляду на те, як далеко булиб вони від будучого Дому У. Н. Союзу віддалені, причинилися до цього діла в першу чергу фінансовою піддержкою. А щойно тоді можна буде звернутися по піддержку до Союзового членства і всього українського громадянства в Шікаґо. Маючи запевнену моральну поміч Союзових відділів, здаємо собі справу з того, що самими моральними цінностями Дому У. Н. Союзу не збудуємо. Настав час діл. Час, коли в гру входять матеріяльні цінности. Ця справа не може йти дальше черепашиним ходом! Не можна сподіватися, що дім „Батька Союзу" в Шікаґо повстане через уладжування пікніків чи принагідних імпрез. Це тревалоб довго, дуже довго, й нас би може до того часу не стало!

Комітет Будови Дому У. Н. Союзу, т. зв. Діловий Комітет, як і Ширший Коміет, до якого входять голова і секретар кожного відділу У. Н. Союзу та головні урядники в Шікаґо, прийшли до висновку, що як перший ударний крок до зреалізування цього **великого діла** має бути **поважна фінансова жертва** кожного відділу У. Н. Союзу в Шікаґо — **зо своєї каси.**

Просимо прочитати це прохання на Ваших відділових зборах і просимо передискутувати ту справу з ріжних боків. А потім не позбудьтеся цеї справи пяткою чи десяткою. Допоможіть здійсненню доброго діла поважною сумою з Вашої каси. Допоможіть, поки час! А якщо всі відділи У. Н. Союзу виявлять у цій справі досить зрозуміння, то будова Дому У. Н. Союзу в Шікаґо буде забезпечена. Ухвалені гроші зложіть негайно на руки комітету.

На вічу, яке має відбутися по Новім Році, довідаєтеся про дальші пляни комітету. Тепер рішайте про дальшу будучність цієї справи на Ваших зборах. Рішайте розумно, але керуйтеся не лище розумом, а й серцем.

Хай живе „Батько Союз"!

Хай живе і розвивається шікаґовська Союзова Родина — на славу України!

За Діловий Комітет:

Тарас Шпікула, предс.; **Микола Николишин,** заступник предс.; **Марія Мулик,** секр.; **Василь Саґан,** касієр.

Головні урядняки У. Н. Союзу в Шікаґо:

Степан Куропась, головний контрольор; **Тарас Шпікула,** головний радний; **Роман Смук,** головний контрольор.

Ширший Комітет:

Урядники всіх Союзових відділів у Шікаґо: від. 221 М. Барабаш, предсідник, Т. Шпікула, секретар; від. 106: Н. Гуль, предс., І. Дацьків, секр.; від. 301: Л. Кучер, предс., М. Николишин, секр.; від. 252: І. Маґас, предс., Н. Батюк, секр.; від. 125: П. Дмитрів, предс., І. Подола, секр.; від. 379: П. Сачавський, предс., В. Пилипів, секр.; від. 22: Й. Притула, предс.; М. Козак, секр.; від. 259: В. Горинець, предс.; І. Побуцький, секр.; від. 220: В. Саґан, предс.; П. Жовнірчак, секр.; від. 139: П. Феркалюк, предс., К. Кукура, секр.; від. 214: С. Семерак, предс., І. Паславський, секр.; від. 216: П. Мацяк, предс., А. Сепіцька, секр.; від. 243: І. Лагола, предс., Н. Білик, секр.; від. 176: Й. Скоципець, предс., П. Бабяк, секр.; від. 222: Береза, предс., І. Білик, секр.; від. 33: К. Кметик, предс., А. Джурджевич, секретар.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Переведім статистику українців стейту Ню Джерзі.

Як та вода, замкнена в горшку, огрівана вогнем, вариться, клекотить, шумує, але все на однім місці, так і ми, приборкані і скуті ворогами, працюємо, як уміємо, стараємося якнайліпше, але, на жаль, не поступаємо вперед так, як би ми собі того бажали, і крутимося на місці як у зачарованім колі. Причина є та, що ми бачимо годинник, а забуваємо про колісцята в годиннику. Захоплені головною ідеєю визволення, забуваємо, що та ідея то не є, як дехто каже, моноліт, себто щось відрубне, щось само в собі замкнене, але амальґамат, себто зложена з ріжних ідей, без яких вона сама не встояласяб. Ми не добачуємо факту, що остаточною ціллю всіх українських національних орґанізацій, без ріжниці на їх назву, є визволення з чужого ярма і створення своєї незалежної держави, тільки що до цеї цілі йдемо ріжними дорогами. А що нам до цеї пори не вдалося діпняти своєї цілі, то на це складаються тисячі причин. Одною з найголовніших є та, що ми замісць обєднатись і прямувати до тої остаточної цілі злученими силами тих орґанізацій, що їх маємо, творимо нові орґанізації, думаючи, що та нова орґанізація діпне того, чого попередні не змогли. Такі нові орґанізації, щоб вибитися, звичайно зачинають боротьбу з тими, що вже існують, і в той спосіб наносять загальній справі більше шкоди ніж добра. В той спосіб до старої метушні доливаємо нової кваші, міняємо „шите за пробите", або, як хтось сказав, „кріцу за лошицу", а потім дивуємося, що нема належитого успіху.

Серед тої метушні ми навіть не знаємо, як стоїмо, яка в нас сила, що маємо і якими засобами орудуємо. В дійсності ми навіть не знаємо направду, скільки нас є тут в Америці, бо поза чужими статистиками не маємо нічого авторитетного і тільки наздогад кажемо, скільки нас є.

Маючи це на увазі та бажаючи звернути всі наші національні сили у властиве русло, Українська Національна Стейтова Орґанізація в Ню Джерзі від початку свого заснування старалась обєднати всі українські орґанізації в одно політичне тіло, щоб спільно працювати на полі просвітнім, культурнім і економічнім та щоб спільними силами добиватись того, що нам слушно належиться.

Щоб знати, якими силами ми направду орудуємо, згадана Стейтова Орґанізація постановила видати альманах, у якім буде поміщений перепис усіх українців у стейті Ню Джерзі. А це нам дасть поняття, скільки нас є в згаданім стейті. Дальше буде там поміщений спис усіх бизнесменів, фаховців та професіоналістів у нашим стейті, а це нам покаже, які є в нас сили бизнесові, фахові й інтелектуальні.

Згадана справа є величезної ваги для цілого українського суспільства тут в Америці, а рівночасно незвичайно тяжка до переведення. Тому Українська Національна Стейтова Орґанізація в Ню Джерзі цією дорогою відноситься до всього українського загалу в Ню Джерзі з просьбою помочі і просить Всечесних Отців Парохів, політичних діячів та провідників, щоби вони подали, наскільки можливо якнайточніше, загальне число всіх українців у своїх місцевостях, як теж імена й адреси бизнесменів, фаховців і професіоналістів у дотичних місцевостях. Просимо також усіх бизнесменів, фаховців та професіоналістів, щоби вони самі подали свої імена, рід заняття й адреси, так, щоб нікого в тім альманаху не бракувало. Очевидно, що обовязком кожного делеґата Стейтової Орґанізації є переслати такі інформації від себе. Форма такої інформації приблизно булаб така: „В нашій місцевості є загально стільки й стільки українців. Маємо такі й такі орґанізації. Маємо таких і таких фабрикантів, таких і таких ґросерників, бучерів, будівничих, реміснинків, лікарів, адвокатів, учителів і т. д., подаючи притім імя і назвище, адресу і рід заняття кожного з дотичної місцевости. Ті інформації просимо прислати якнайскорше на адресу:

WM. KUZMA,
241 Springfield Ave. Newark, N. J.

Та просьба не повинна остатись „голосом вопіючого в пустині". Є надія, що й інші стейти підіймуться подібного діла. А тоді в недовгім часі будемо мати свою власну статистику, з цілої Америки, таку потрібну до нашого дальшого розвитку.

Адвокат В. Кузьма.

Приємний пиячина.

Господар сидить за шинквасом і дивиться на пяного гостя, який не пє вже нічого і викрикує на ціле горло.

— Ви не боїтеся, пане Вишнівка, вертатися по півночі додому?

— Ніколи в світі!

— Це мене незвичайно радує, направду дуже мене це радує, бо я боявся, що ви схочете сидіти тут до самого ранку.

ПРОПОРЦІЙНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ МІСТА НЮ ЙОРКУ

Коли громадяни міста Ню Йорку підуть до урн 2 листопаду голосувати на міських урядників відповідно до нового чартеру, вони вибиратимуть посадника міста та інших членів екзекутиви у такий самий спосіб, як це водилось досі. Але їх голоси перший раз будуть віддані за системою пропорційної репрезентації. Ця система запевняє кожній достаточній меншості, відповідно до її сил, представництво у міськім заряді. Хоч нова в Ню Йорку, цю систему заведено в ріжних містах Америки перед двацятьма роками. Синсинеті, дотепер найбільше місто з пропорційною репрезентацією, приняло цей спосіб вибору 1926 року. Мале містечко Аштабула, стейту Огайо, це справжній піонір пропорційної репрезентації, принявши ту систему 1915 року.

Пропорційну репрезентацію видумав англієць Томас Гейр 1857 року. Згодом це принялося в Англії, Австралії, Новій Зеляндії та в Канаді, а в Ірляндії 1919 року. Її заведено у відмінних формах у найдемократичніших державах Европи як: Швайцарії, Голяндії, Чехословаччині та в скандинавських краях. Повільний розвій в Америці треба головно приписати тій обставині, що в багатьох стейтах суди заявили, що така система голосування піде в розріз зо стейтовими конституціями.

Кажуть, що пропорційна репрезентація касує машину політичних партій; що це запевняє репрезентацію для кожної секції міста відповідно до її населення і кожна партія чи ґрупа має нагоду висловляти свою опінію у міській управі; що репрезентація меншости в міськім уряді причиниться до поправи господарки міста. Основи пропорційної репрезентації є дуже прості. Наприклад, коли є 100,000 голосуючих у місті, котрі вибирають десять радних, то партія, діставши 60 тисяч голосів за системою більшости, здобуде всі місця, а інші голоси не числяться. Відповідно до пропорційної репрезентації, головна партія дістане лише шість радних, а інших 4 припадуть на менші партії. Партія, котра дістане тільки 10,000 голосів, буде мати одного радного у міськім заряді.

Голосування за пропорційною репрезентацією на перший погляд виглядає плутаниною. Але в містах, де ту систему вже давно заведено, тільки один чи два відсотки голосуючих не значать бальотів правильно. В день виборів голосуючі ідуть до урн, як звичайно, та голосують на своїх кандидатів через покладення хрестика над колюмною своїе партії, бо назвища кандидатів подані на бальотах за азбукою, а відзнак партій не вільно подавати. Голосуючи за пропорційну репрезентацію, з а м і с ц ь хрестиків ставиться число перед своїм кандидатом, виказуючи першого номіната, другого і т. д., а число їх обмежене відповідно до числа кандидатів.

Компліkацією тут являється не голосування, а числення. Місто Ню Йорк постачає іспитованих табуляторів. Замісць числення голосів у місцях голосування, бальоти звозять до централі у великій голосуючій окрузі, котрою в місті Ню Йорку буде одна з пятьох дільниць міста. Числення відбувається у присутності кандидатів або їх заступників, де публику і представників преси теж свобідно допускають.

Нюйорський чартер передбачає, що кандидат, діставши 75,000 голосів, буде проголошений вибраним. Інші міста встановляють числа номінантів, а опісля призначують квоти, потрібні для вибору.

Важність голосування на другого, третього, четвертого чи дальшого кандидата треба розуміти так, що коли кандидат дістане свою повну квоту голосів, то його надвишка переходить на кандидата, котрому бракує до квоти. Коли другий ставленик провалиться, його голоси йдуть на третього, четвертого чи пятого ставленика. Таким чином ні один голос не пропадає. Майже кожний голосуючий помагає вибирати кандидатів і всі виборці є заступлені. Політичні партії чи ґрупи будуть репрезентовані у міській управі відповідно до їх дійсної скількости голосів.

Прихильники пропорційної репрезентації кажуть, що за цією системою буде найлекше позбутись лихого заряду міськими справами. Вони дальше кажуть, що демократичний уряд не зовсіди добре господарив по містах Америки, а „найкращим ліком на ці недомагання демократії це потреба більше демократії".

ФЛІС.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Українська православна громада в Нюарку, Н. Дж.

Подає до відома, що почавши від квітня 1937 р. українську прав. церкву міста Нюарку, перенесено до нового будинку на:

675 SOUTH 19th STREET, NEWARK, N. J.

Рівнож подаємо до відома, що в Українській Церковній Галі, 675 South Street, Newark, N. J., льокуються:

1) Тов. Вознесіння, 2) Сест. св. Покрови, 3) Спів. Тов. „Бандурист", 4) Тов. М. Грушевського 219 від. У. Н. Союзу, 5) Тов. І. Ґонти 110 від. У. Н. П., 6) Тов. Любов, 131 від. У. Н. П., 7) Тов. Січові Стрільці, 8) Український Політ. Проґрес. Клюб.

41-2 **Заряд.**

Користь із бджіл.

— Як ведеться тобі з новою пасікою?

— Дуже добре! Правда, я не зібрав ще із пнів нічого, але бджоли пожалили вже двічі мою тещу.

—o—

Малий Юрчик вертається з плачем у хату.

— Що знову сталося? — питається його добряче дідусь.

— Ніхто не хоче зо мною бавитися в індіян.

— Нічого не шкодить, я буду бавитися з тобою.

Юрчик приглядається дідусеві хвилиночку, потім знову розплакується.

— Що знову? — питається дідусь.

— Бо дідуньо вже оскальпований! — відповідає Юрчик.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ И ҐАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК ДО: "SVOBODA," 81-83 GRAND ST., JERSEY CITY, N.J.

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

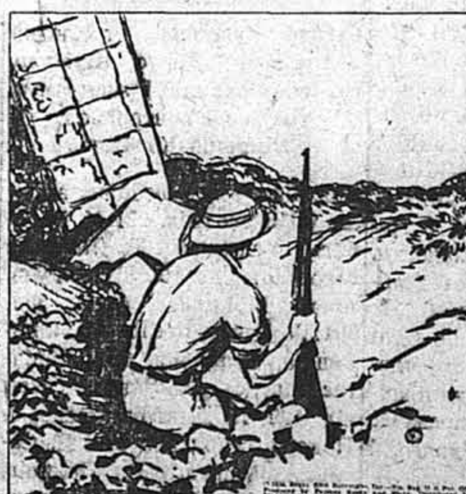
(141)

Давня жорстокість цілком опанувала серце Залії. Звертаючись до Тоґацаля, вона з переконанням сказала: „Ходім, приготуймо все до ритуалів; за три години наступить знов темнота й зелена богиня могтиме бачити свою жертву; цей упертий чужинець мусить умерти; так, видно, написано в старинних книжках". Тоґацаль задоволено усміхався.

Тимчасом Раґлян виповз зо свойого сховку і почав обережно розглядатися по околиці з надією знайти сліди зеленої богині. В цю пору маянські покручі сиділи по норах, бо, подібно як їх богиня, вони теж не долюблювали денного світла. Вони виходили вдень з нор тільки тоді, коли цього було конче потрібно. Тому Раґлян знаходив усюди пустку.

По кількох годинах таких його розшуків почала западати ніч. Затрачена столиця набрала якогось таємничого чару. Ще далі почали з ріжних сторін роздаватися якісь таємничі голоси. Ще пізніше він почув мов у підземеллі гудіння бубнів. Раґлян причаївся посеред великих камяних брил і з затаєним віддихом чекав, що буде далі.

Втім він побачив якесь світло. Світло більшало і коли зближилося до нього на кільканацять кроків, він побачив цілий гурт людей. Попереду йшла біла дівчина. Це була Залія. За нею йшов Тарзан, а ще далі цілий гурт узброєних маянців. Всі вони ступали поволі й поважно, наче б ішли в якійсь релігійній процесії. Вони йшли до святині зеленої богині.